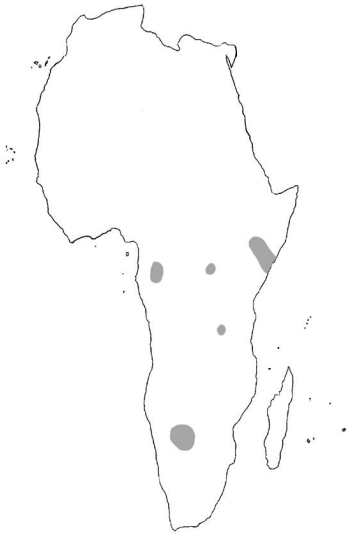

2.3.2 Formes de vida i modes de producció

Caçadors - recol·lectors:

El seu medi originari és la selva tropical, amb una abundant vegetació i una gran densitat d'animals durant tot l'any. Disposen per tant d'una gran riquesa natural. Viuen únicament d'allò que cacen i recol·lecten. No practiquen l'agricultura ni necessiten tècniques per a la conservació dels aliments. No necessiten un grau de nomadisme accentuat, però de tant en tant han de desplaçar-se i construir-se senzills habitatges. És fonamental la cooperació per a la cacera d'alguns animals.

El seu món és la selva i, per això, els seus rituals i religió tenen relació amb ella. Posseeixen pocs utilatges perquè en realitat no els necessiten per a viure. La seva forma de vida no fa cap mal a la natura. L'estri més usual és l'arc, així com bosses o xarxes per transportar els aliments. Tenen territoris però no els defenen. Actualment fan intercanvis d'objectes i aliments amb els pobles veïns, però no els faria falta fer-ho per viure. Alguns dels pobles que practiquen encara aquesta forma de vida són els **pigmeus**, els **boiximans** i els **hadza**.

ARA:

Actualment els pobles caçadors-recol·lectors veuen amenaçat el seu territori sobretot a causa de l'explotació de la fusta i l'avenç de l'agricultura. No només es destrueix el seu hàbitat, la selva, sinó també un ecosistema molt important per a la resta de la humanitat: tota la vida de la Terra depèn en més o menys mesura de les selves.

A mesura que el ser humà s'allunya de la selva es fa més dependent d'una organització social més complexa, és a dir, en definitiva, perd llibertat.

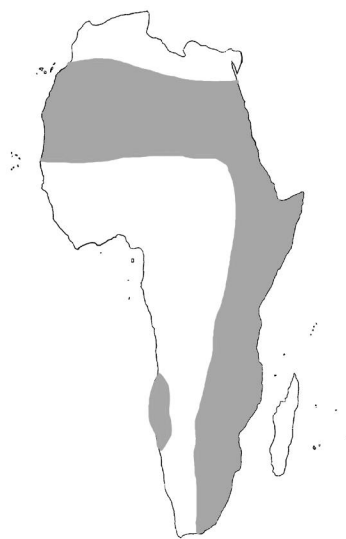
Antigament la major part d'Àfrica estava poblada per pobles caçadors-recol·lectors. Ara aquests es troben arraconats i marginats a l'interior de les selves o als deserts més inhabitables.

Pastors nòmades:

Als llocs que són inhabitable una llarga època de l'any, perquè són massa secs (tenen estació seca i estació humida), els animals herbívors migren en grans ramats cap a zones més fructíferes. Una manera molt eficaç d'explotar aquests animals semi-salvatges és seguir-los al llarg de l'any, això és la transhumància, que obliga a una vida nòmada a les persones que la practiquen. És el que fan moltes ètnies que habiten les extenses sabanes o estepes d'Àfrica: **massai**, **nuer**, **dinka**, **fulbé**, etc., o també als deserts.

Els massai, per exemple, obtenen tot el que necessiten per viure dels seus ramats. No sacrifiquen gairebé mai els animals, sinó que s'alimenten quasi exclusivament de llet i sang (que els extrauen periòdicament del coll). Solen comerciar amb altres pobles (blat de moro, ...) però no depenen d'aquest comerç. No existeix la propietat de la terra ni tenen limitació de ramats, per la qual cosa necessiten grans extensions de terreny. Hi ha molts animals per a molt poca gent.

ARA:

Els problemes per als pastors nòmades han començat a sorgir quan els governs -per exemple el kenyà- establiren subministraments d'aigua fixos; llavors els ramats es van concentrar en llocs molt petits, van disminuir les migracions anuals, va augmentar la població i, com a conseqüència de tot això, les pastures es van deteriorar fins a substituir-se per matolls espinosos inútils i finalment el terra s'ha anat erosionant fins a donar lloc a extensions de pedres i pols.

En créixer els ramats ha disminuït la diversitat del medi, ja que ha augmentat molt la competència i a més, l'aigua que necessiten els animals salvatges en molts casos ha estat desviada del seu curs natural.

La introducció de ramats d'animals que no són propis del medi -ovelles, cabres i ases- ha empitjorat el problema.

La solució seria substituir els animals domèstics per animals semi-salvatges que estiguessin millor adaptats a aquests ecosistemes.

Els massai necessitarien amplis territoris per fer possible una vida com la d'abans. Però una propietat pública de la terra, aquesta ha de ser molt extensa i poc poblada. Això és el que no els permet el govern kenyà.

Agricultors:

Són pobles que han adquirit uns coneixements elementals que els permeten de desenvolupar tècniques de cultiu. El seu medi natural és el bosc. Utilitzen la tala i la crema de petites àrees de terreny com a etapes prèvies a la sembra. Conreen diversos tipus de plantes, amb la qual cosa eviten les típiques plagues dels grans monocultius i alhora mantenen la diversitat de les espècies del medi. Obtenen una collita a l'any, per raons dels canvis estacionals. Necessiten un notable grau de cooperació, i també tècniques de conservació. No fan servir cap sistema de regatge ni utilitzen fertilitzants. L'empobriment de la terra és lent perquè practiquen una agricultura de guaret, és a dir, alternen les zones de cultiu durant períodes de 4 o 5 anys. Això els obliga a un sedentarisme que no trobàvem en els casos anteriors, i fa possible l'existència de petites concentracions de població. Són pobles agricultors els **bubi**, els **baulé**, els **bambara**...

ARA:

Amb l'arribada del colonitzador s'han anat canviant els cultius tradicionals pels monocultius d'exportació. Grans extensions de terreny són conreades amb una o dues varietats de plantes per al benefici sobretot dels països occidentals o, com solen auto-anomenar-se, dels països del primer món. Aquests monocultius limiten la diversitat i provoquen grans plagues. Necessiten una irrigació artificial, que a la llarga pot produir salinització o inundacions a causa d'un mal drenatge. Per a solucionar el problema de l'esgotament del sòl i de les plagues, s'utilitzen gran quantitat d'adobs o fertilitzants i fungicides, herbicides, insecticides i altres productes químics, que a la llarga contaminen el medi ambient i tenen efectes acumulatius en les cadenes alimentàries de l'ecosistema. No cal parlar de les conseqüències que té la tala i crema de grans extensions de bosc per tal d'augmentar les terres.

Actualment molts agricultors africans reben adobs i pesticides a crèdit per fer cultius extensius, a més també reben la seguretat de poder vendre les collites, coses que no s'esdevenen si es dediquen als cultius tradicionals.

La producció mitjançant l'agricultura extensiva és molt més eficient, però s'ha de tenir en compte el cost energètic i monetari que suposa per a la població aquest tipus d'activitat. Des d'un punt de vista energètic, l'agricultura moderna és extraordinàriament ineficient, ja que, entre altres coses, depèn de moltes indústries secundàries: maquinària, fertilitzants, combustibles... La necessitat de tècniques de conservació d'aliments a causa de l'excessiva producció també augmenta les despeses.

Una de les conseqüències directes d'aquesta dedicació gairebé exclusiva als monocultius és que, en cas d'haver-hi una època desfavorable per a l'agricultura, la disminució de la collita donaria lloc a un període de fam. La dependència del petroli o d'altres productes limitants també pot comportar que una crisi provoqui una pujada de preus i comenci una crisi social. Una altra conseqüència és que en el moment en què va aparèixer l'agricultura extensiva, pel fet que uns disposessin de terres i d'altres no, va néixer el concepte de la riquesa: els "rics" serien els posseïdors i els "pobres" els mancats de terra. També van aparèixer les ciutats, com a conseqüència d'aquests assentaments fixos de població.

ACTIVITATS :

1. Llegeix els textos i articles anteriors.

- Quines creus que serien les formes de vida millor adaptades a:
la selva equatorial:
la sabana:
el bosc temperat:
el desert:
- Creus que els pobles caçadors-recol·lectors són més independents que els que no ho són? Per què?
- Per què els africans prefereixen fer cultius d'exportació (cotó, cacauets,...) en lloc dels seus cultius tradicionals? Qui en surt més beneficiat?
- Quines són les conseqüències d'un augment desmesurat dels ramats en una extensió de terreny molt limitada? Com podria solucionar-se?

2. Defineix:

MONOCULTIU:

GUARET:

NOMADISME:

TRANSHUMÀNCIA:

SABANA:

DESERTIFICACIÓ:

SEDENTARISME:

PLAGUICIDA:

- Quins avantatges comporta l'agricultura de guaret?
- Quins problemes pot aportar el fet que els governs d'alguns Estats vulguin acabar amb el nomadisme?
- Quins efectes a llarg termini pot produir l'ús de plaguicides?
- Quina conseqüència sobre el sòl tenen els monocultius d'exportació? I sobre les persones que els practiquen?